

Frumvarp til laga

um dómtúlka og skjalapýðendur.

(Lagt fyrir Alþingi á 126. löggjafarþingi 2000–2001.)

1. gr.

Með dómtúlki og skjalapýðanda er í lögum þessum átt við þann sem öðlast hefur löggildingu til að annast túlkun fyrir dómi og þýðingu skjala sem hafa réttarlegt gildi.

Dómtúlkar og skjalapýðendur eru opinberir sýslunarmenn. Njóta þeir réttinda og bera skyldur samkvæmt því.

2. gr.

Löggildingu sem dómtúlk eða skjalapýðandi má veita þeim sem:

- a. er lögráða og svo á sig kominn andlega að hann sé fær um að annast túlkun og þýðingar,
- b. hefur staðist próf skv. 3. gr.

Heimilt er að synja manni um löggildingu ef ákvæði 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga eiga við um hagi hans.

3. gr.

Sá sem óskar eftir að öðlast löggildingu sem dómtúlkur eða skjalapýðandi skal standast próf sem sýni að hann hafi þá þekkingu og færni sem nauðsynleg er til að gegna starfinu.

Til að annast framkvæmd prófs skipar dómsmálaráðherra þriggja manna prófstjórn til fjögurra ára í senn. Til að meta úrlausnir í einstökum tungumálum skipar ráðherra þriggja manna prófnefnd fyrir hvert tungumál. Skipun prófnefndar gildir fyrir hvert próf sem haldið er.

Í reglugerð sem dómsmálaráðherra setur að fengnum tillögum prófstjórnar skal kveðið nánar á um framkvæmd prófs og mat prófúrlausna. Eftt skal til prófraunar að jafnaði annað hvert ár.

Sé óskað réttinda í tungumáli sem ekki er unnt að efna til prófs í sökum þess að ekki er fyrir hendi viðhlítandi þekking á því tungumáli hér á landi er dómsmálaráðherra heimilt að veita löggildingu samkvæmt tillögu prófstjórnar, enda hafi umsækjandi sýnt fram á kunnáttu sína í íslensku sem og í hinu erlenda tungumáli á þann hátt sem prófstjórn metur gildan. Einnig er ráðherra heimilt að veita löggildingu til skjalapýðingar á grundvelli erlendra löggildingar, enda taki sú löggilding til íslensku.

Að fenginni tillögu prófstjórnar ákveður dómsmálaráðherra gjald sem umsækjendum ber að greiða fyrir að þreyta prófraun. Skal upphæð þess miðuð við kostnað við prófraunina. Gjaldið er óendurkræft þótt umsækjandi hverfi frá prófi eða standist það ekki.

4. gr.

Umsókn um löggildingu skal beint til dómsmálaráðherra. Umsækjandi skal leggja fram gögn til stuðnings því að hann fullnægi skilyrðum 2. gr. Hann skal vinna að því skriflegt heit

að viðlögðum drengskap að hann muni rækja af trúmennsku og samviskusemi öll þau störf sem honum kunna að verða falin sem dómtúlki eða skjalapýðanda og gæta fyllsta trúnaðar gagnvart viðskiptamönnum sínum. Fyrir útgáfu löggildingar skal greiða gjald samkvæmt lögum um aukatekjur ríkissjóðs.

Dómsmálaráðherra gefur út löggildingarskírteini fyrir dómtúlka og skjalapýðendur. Sá einn getur hlotið löggildingu sem dómtúlkur sem jafnframt er löggiltur sem skjalapýðandi. Heimilt er að veita löggildingu til að þýða af erlendu máli á íslensku án þess að veitt sé löggilding til að þýða af íslensku á erlenda málið og öfugt.

Skjalapýðendur skulu auðkenna og undirrita skjöl þau er þeir þýða eftir því sem nánar er mælt fyrir um í reglugerð sem dómsmálaráðherra setur.

Dómsmálaráðherra skal halda skrá um þá sem hafa löggildingu sem dómtúlkar og skjalapýðendur. Þeir skulu tilkynna ráðuneytinu hvar starfsstöð þeirra er og breytingar á henni.

5. gr.

Nú fullnægir skjalapýðandi eða dómtúlkur ekki skilyrðum a-liðar 1. mgr. 2. gr. til að fá löggildingu og skal dómsmálaráðherra þá fella löggildingu hans úr gildi.

Hafi löggilding verið felld úr gildi skal hún veitt að nýju eftir umsókn án endurgjalds eða prófraunar ef fullnægt er öllum skilyrðum til að öðlast löggildingu.

6. gr.

Sá einn má nefna sig dómtúlka eða skjalapýðanda sem hefur til þess löggildingu. Öðrum er óheimilt að nota íslensk eða erlend heiti sem til þess eru fallin að villast megi á þeim og þessum heitum hvort sem um er að ræða starfsheiti einstakra manna eða firmaheiti. Brot gegn þessu varða sektum.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 2001. Falla þá úr gildi lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalpýðendur, nr. 32 2. nóvember 1914, með síðari breytingum.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta felur í sér heildarendurskoðun á gildandi lögum um dómtúlka og skjalapýðendur frá árinu 1914, en þau lög eru nefnd lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalpýðendur, nr. 32/1914. Frumvarpið var lagt fram á 125. löggjafarþingi en hlaut eigi afgreiðslu. Það er nú lagt fram á ný með nokkrum breytingum á ákvæðum þess um skilyrði til að hljóta löggildingu sem dómtúlkur eða skjalapýðandi.

Í gildandi lögum um dómtúlka og skjalapýðendur er mælt fyrir um heimild til að veita mönnum rétt til að annast þjónustu á þessu sviði og heimila lögin Stjórnarráðinu að setja reglur um próf fyrir þá sem vilja öðlast réttindi til að annast dómtúlkun og þýðingu skjala. Í 3. gr. laganna er kveðið á um að þeir sem öðlast hafa þennan rétt skuli skyldir til að vera túlkar á dómþingum og þýða skjöl fyrir menn og stofnanir. Á grundvelli laganna er í gildi reglugerð um próf og löggildingu fyrir dómtúlka og skjalpýðendur, nr. 26/1989, en þar eru ákvæði um hvernig staðið skuli að prófi fyrir þá sem vilja öðlast þessi réttindi.

Frumvarpið er byggt á tillögum nefndar sem dóms- og kirkjumálaráðherra skipaði 24. september 1998 til að endurskoða fyrirkomulag prófa til löggildingar dómtúlka og skjalapýð-

enda. Í nefndinni áttu sæti Jón Thors skrifstofustjóri, sem var formaður nefndarinnar, Guðný Jónsdóttir deildarstjóri, Jón Skaptason, löggiltur dómtúlkur og skjalapýðandi, og Torfi Tulinius, löggiltur dómtúlkur og skjalapýðandi. Nefndin taldi nauðsynlegt að endurskoða gildandi lög, meðal annars til að lögfesta ýmis atriði varðandi öflun löggildingar sem dómtúlkur eða skjalapýðandi. Nefndin hefur einnig samið drög að reglugerð um próf og löggildingur fyrir dómtúlka og skjalapýðendur til nánari útfærslu á ákvæðum frumvarpsins.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í greininni er afmarkað hvað felist í löggildingu sem dómtúlkur og skjalapýðandi. Hlutverk dómtúlka er að veita dómstólum þjónustu við túlkun í dómsmálum og lögreglu við rannsókn á lögreglustigi. Hlutverk skjalapýðanda er að þýða skjöl sem lögð eru fyrir dómstóla og önnur skjöl sem hafa réttarlegt gildi, svo sem opinber vottorð og skjöl sem menn þurfa að leggja fram til að afla réttinda eða heimilda hjá hinu opinbera.

Í 2. mgr. er lagt til að dómtúlkar og skjalapýðendur verði opinberir sýslunarmenn og njóti réttinda og beri skyldur samkvæmt því. Hliðstætt ákvæði er í 4. gr. gildandi laga.

Um 2. gr.

Hér eru talin þau skilyrði sem þarf að fullnægja til að fá löggildingu sem dómtúlkur eða skjalapýðandi. Skv. 2. gr. gildandi laga þarf umsækjandi um slík réttindi að sanna kunnáttu sína í tungumálinu til að öðlast löggildingu.

Í 1. mgr. eru rakin þau skilyrði sem fullnægja þarf til að fá löggildingu sem dómtúlkur eða skjalapýðandi. Skv. a-lið er lagt til að umsækjandi þurfi að vera lögráða og svo á sig kominn andlega að hann sé fær um að annast túlkun og þýðingar. Í b-lið er lagt til að umsækjandi þurfi að standast próf skv. 3. gr.

Samkvæmt 2. mgr. er veitt heimild til að synja umsækjanda um löggildingu ef ákvæði 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga eiga við um lagi hans. Slík ákvörðun verður borin undir dóm skv. 68. gr. a sömu laga.

Um 3. gr.

Í ákvæðinu er fjallað um próf fyrir þá sem vilja öðlast réttindi sem dómtúlkar eða skjalapýðendur. Fyrirkomulag það sem lagt er til er í meginatriðum það sama og samkvæmt gildandi reglugerð um próf og löggildingu fyrir dómtúlka og skjalapýðendur, nr. 26/1989.

Samkvæmt 2. mgr. skipar ráðherra þriggja manna prófstjórn til að annast framkvæmd prófraunar. Einnig er lagt til að skipuð verði þriggja manna prófnefnd í hverju tungumáli til að meta prófurlausnir í viðkomandi máli.

Í 3. mgr. er gert er ráð fyrir að nánari ákvæði verði sett í reglugerð um framkvæmd prófs og mat prófurlausna. Lagt er til að efnit skuli til prófs að jafnaði annað hvert ár.

Í 4. mgr. er lagt til að unnt verði að veita löggildingu á grundvelli mats prófstjórnar þegar um er að ræða tungumál sem ekki eru tiltækir löggiltir skjalapýðendur í og því ekki unnt að skipa formlega prófnefnd. Prófstjórn yrði þá að leita álits einhverra sem kunna tungumálið hér á landi eða erlendis.

Samkvæmt 5. mgr. er gert ráð fyrir að gjald verði innheimt hjá þeim sem þreyta próf og að fjárhæð þess takmarkist við kostnað af prófrauninni. Í gildandi lögum er ekki heimild fyrir slíkri gjaldtöku, en rétt þykir að þeir sem þreyti próf greiði þann kostnað sem því er samfara.

Um 4. gr.

Í greininni er lýst í meginatriðum hvornig staðið skal að veitingu löggildingar.

Samkvæmt 1. mgr. skal umsókn um löggildingu beint til dómsmálaráðherra og henni skulu fylgja öll nauðsynleg gögn. Einnig skal umsækjandi vinna drengskaparheit um að hann muni rækja starf sitt af trúmennsku og samviskusemi.

Í 2. mgr. er tekið fram að til þess að fá löggildingu sem dómtúlkur sé einnig nauðsynlegt að viðkomandi hafi löggildingu sem skjalapýðandi. Hins vegar er ekki skilyrði að hafa réttindi sem dómtúlkur til að fá löggildingu sem skjalapýðandi. Heimilt er að veita löggildingu til þess að þýða af erlendu máli á íslensku án þess að veitt sé löggilding til að þýða af íslensku á erlenda málið og öfugt.

Samkvæmt 3. mgr. skulu skjalapýðendur auðkenna og undirrita sköl sem þeir þýða eftir því sem nánar er mælt fyrir um í reglugerð.

Í 4. mgr. er mælt fyrir um að dómsmálaráðherra haldi skrá um þá sem hafi löggildingu sem dómtúlkar og skjalapýðendur og að þeir skuli ávallt tilkynna um starfsstöð sína til ráðuneytisins. Með þessu verður unnt að veita upplýsingar fyrir þá sem þurfa á þessari þjónustu að halda og er fyrirhugað að veita aðgang að skránni á heimasíðu ráðuneytisins.

Um 5. gr.

Samkvæmt 1. mgr. ber ráðherra að fella úr gildi löggildingu ef dómtúlkur eða skjalapýðandi fullnægir ekki lengur þeim skilyrðum sem tilgreind eru í a-lið 1. mgr. 2. gr.

Í 2. mgr. er að finna heimild til að veita löggildingu að nýju án prófs eða leyfisgjalds ef viðkomandi fullnægir öðrum skilyrðum til að hljóta slík réttindi. Ef dómtúlkur eða skjalapýðandi óskar ekki eftir að hagnýta sér réttindi sín samkvæmt löggildingarbréfi sínu er honum ávallt heimilt að leggja bréfið inn til vörslu í ráðuneytinu og fellur þá löggildingin niður meðan bréfið liggur inni.

Um 6. gr.

Lagt er til að þeir einir megi nefna sig dómtúlka eða skjalapýðendur sem hafi til þess löggildingu. Öðrum verði óheimilt að nota íslensk eða erlend heiti sem til þess eru fallin að villast megi á þeim og þessum heitum. Einnig er lagt til að brot gegn þessu ákvæði varði sektum.

Um 7. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Fylgiskjal.

*Fjármálaráðuneyti,
fjárlagaskrifstofa:*

Umsögn um frumvarp til laga um dómtúlka og skjalapýðendur.

Frumvarp þetta felur í sér ítarlegri reglur og nokkrar breytingar frá ákvæðum í gildandi lögum, um dómtúlka og skjalapýðendur, nr. 32/1914. Ákvæði frumvarpsins miða að því að

lögfesta það fyrirkomulag sem hefur þróast á þessu sviði og er að hluta til ákveðið með reglugerð nr. 26/1989, um próf og löggildingu fyrir dómtúlka og skjalþýðendur. Í frumvarpinu er þó gert ráð fyrir þeirri nýlundu að lögfest yrði heimild til að standa straum af kostnaði við prófanir á þekkingu og færni þeirra sem óska eftir löggildingu sem dómtúlkar eða skjalþýðendur með prófgjaldi, líkt og á við um próf til löggildingar á ýmsum öðrum starfsréttindum, t.d. próf fasteignasala. Gjald var áður innheimt vegna þessara prófa en horfið var frá því á árinu 1999 þar sem lagaheimildir voru ekki taldar vera fullnægjandi.

Áætlað er að árlegur kostnaður við prófanir umsækjenda geti numið um 1 m.kr. sem er svipuð fjárhæð og gert er ráð fyrir í fjárlögum ársins 2000. Samkvæmt frumvarpinu yrðu þau útgjöld fjármögnuð að fullu með jafnháum rekstrartekjum ríkissjóðs af prófgjöldum frá umsækjendum. Almenn greiðsla úr ríkissjóði til þessa viðfangsefnis mun því lækka um tæplega 1 m.kr. miðað við gildandi fjárlög.